

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

Julkisuuslain ajantasaistamis- ja selkeyttämistavoitteet ovat kannatettavia ja työryhmän ehdottamat muutokset lähtökohtaisesti hyviä.

Lakiehdotuksessa tuodaan selkeästi esille, milloin tietopyynnöstä kieltäytymisestä tulee valituskelpoinen hallintopäätös. Lainsäädännössä tulisi kuitenkin myös selkiyttää, onko tietojen luovuttamista koskeva myöntävä ratkaisu luonteeltaan hallintopäätös vaiko ei.

Tietojen luovuttamista koskevan myönteisen ratkaisun oikeudellisen luonteen tunnistaminen on erityisen tärkeää silloin, kun pyydetään sellaisia tietoja, jotka koskevat kolmatta osapuolta. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi sellaiset tiedot, joista kolmannella osapuolella on salassapitointressi. Työryhmän mietinnössä on tunnistettu, että jos viranomaiselta pyydetään salassa pidettävää tietoa, muiden asianosaisten kuuleminen saattaa olla ennen päätöksen tekemistä tarpeen, ja että tällaiseen kuulemisessa noudatetaan hallintolain 34 §:ää. Mietinnössä ei ole kuitenkaan otettu suoranaisesti kantaa siihen, onko tietojen luovuttamista koskeva myöntävä ratkaisu sellainen hallintopäätös, joka tulee antaa tiedoksi kolmannelle osapuolelle, jolla on salassapitointressi, ja onko päätös valituskelpoinen. Mietinnössä ei ole myöskään otettu kantaa siihen, että kun viranomaiselta pyydetään kolmannen osapuolen julkisia tietoja, erityisesti henkilötietoja, onko viranomaisella tiedoksiantovelvollisuus tietojen antamista koskien kolmatta osapuolta kohtaan hallintolain 54 § nojalla ja onko ratkaisu tietojen antamisesta valituskelpoinen. Erityisesti asianosaisjulkisuuden toteuttamiseksi tietopyyntöjen viivytyksetön käsittely korostuu silloin, kun pääasiassa (esim. hankinta-asia) valitusaikaa on vielä jäljellä ja asianosainen tarvitsee tietoja valituksensa tekemiseksi. Jos viranomainen katsoo, että salassapitoperustetta ei ole, on epäselvää 1) pitääkö tietojen luovuttamisesta tehdä hallintopäätöstä ylipäätään ja 2) jos pitää, pitääkö odottaa, että julkisuusasiassa tehdyn päätöksen muutoksenhakuaika päättyy ennen kuin tietoja luovutetaan, vaikka pääasian valitusaika päättyisi sitä ennen.

Lainsäätäjän arvioidessa, tulisiko tietojen luovuttamista koskevan myöntävän ratkaisun olla luonteeltaan hallintopäätös, on huomiota kiinnitettävä liiallisen byrokratian välttämiseen. Mikäli kaikkia tietopyyntöjä koskisi hallintolain vaatimukset hallintopäätökselle ja sen käsittelylle, riskinä

on, että tietopyyntöjen käsittelyn hallinnollinen taakka lisääntyisi huomattavasti, ja julkisuusperiaatteen noudattaminen vaikeutuu. Koska hallintopäätöstä ei saa pääsääntöisesti panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman, ehdotetun julkisuuslain 18 §:n määräaikoja ei voitaisi myöskään käytännössä noudattaa.

Mikäli tarkoituksena on, ettei tietojen luovuttamista koskeva myöntävä ratkaisu ole luonteeltaan hallintopäätös, tulisi asian käydä ilmi lainsäädännöstä muun muassa valituskiellon muodossa. Lisäksi olisi syytä pohtia onko erillinen päätös tarpeen sille taholle, jota on kuultu tietojen salassapidosta, jos tämä taho katsoo kyseessä olevan salassa pidettävän tiedon ja tästä huolimatta viranomaisen luovuttaa tiedot niitä pyytäneelle.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom hyväksyy, ohjaa ja valvoo hyväksytyjä tietoturvallisuuden arviointilaitoksia (ks. laki tietoturvallisuuden arviointilaitoksista 1405/2011). Tietoturvallisuuden ja vaatimuksenmukaisuuden arviointitoiminta on usein julkista hallintotehtävää tai jopa julkisen vallan käyttöä. Joissain tapauksissa arviointitoiminnan säädetty rooli perustuu EU-sääntelyyn. EU-sääntelyssä ja kansallisessa erityissääntelyssä ei aina välttämättä tunnisteta ja eritellä toimintojen luonnetta, mistä voi syntyä hankalasti ratkaistavia tulkintakysymyksiä. Edelleen kun hyväksytyyn tietoturvallisuuden arviointilaitoksen asiakas ja toimeksiantaja on viranomaisen, osapuolten asemaa ja vastuuta suhteessa asiakirjojen ja tietojen julkisuuslain mukaiseen käsittelyyn voi olla vaikea hahmottaa. Tämäntyyppisen tapauksen käsittely lain perusteluissa jatkotyössä olisi tervetullutta.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

-

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

Julkisuusperiaatteen mukainen tarkastelu lähtee siitä, että joku asiakirja on julkinen tai se on säädetty salassa pidettäväksi. Julkisuuslain sovellettavuuden arviointi koskien viranomaisten tai viranhaltijoiden välistä viestintää (ehdotetun lain 6 §:n 4 mom. 2 kohta) ei tulisi perustua asiakirjan merkityksen arvioimiseen, koska se ei ole riittävän tarkkarajainen arviointiperuste. Asian ja asiakirjan merkityksellisyys ei ole objektiivisesti arvioitavissa ja asiakirjapyyntö lähtökohtaisesti perustunee siihen, että asiakirjan pyytjä kokee lähtökohtaisesti pyytämänsä asiakirjan sisällön merkitykselliseksi.

Viestinvaihtoa koskeva sääntely on perusteltua arvioida ja siihen on syytä säilyttää mahdollisuus viranomaisten ja virkamiesten välillä tapahtuvaan viestintään siten, ettei niitä katsota lähtökohtaisesti julkisiksi asiakirjoiksi, ellei kysymys ole välittömästi viranomaisen hallintoasian käsittelyyn liittyvästä viestinnästä, joka tulee liittää osaksi hallintoasian käsittelyn asiakirjoja. Mikäli jokin osa tästä viestinnästä katsottaisiin julkisuuslain tarkoittamiksi asiakirjoiksi, olisi hyvä täsmällisemmin määrittää, miltä osin kyse olisi julkisuuslaissa tarkoitetuista asiakirjoista.

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

Henkilötietojen julkisuutta olisi tarkoituksenmukaista arvioida lainvalmistelun yhteydessä tietosuojasääntelyn perusteella sekä tarvittaessa säätää julkisuuslakiin selkeät säännökset henkilötietojen käsittelyyn julkisia tietoja annettaessa. Koska julkisuusperiaatteen tarkoituksena ei ole viranomaisen kontrolli annettuun julkiseen tietoon, olisi perusteltua, että henkilötietojen antaminen perustuisi selkeisiin tarkkarajaisiin säännöksiin, jotka viranomainen voisi arvioida tietopyyntöä käsiteltäessä. Nyt mietinnössä esitetyn 15 §:n arviointiperusteet julkisten henkilötietojen luovuttamiselle eivät ole riittävän tarkkarajaisia laajasti henkilötietoja sisältävien tietopyyntöjen, käyttötarkoitusten, tietojen käsittelyoikeuksien ja annettaviin henkilötietojen luovuttamiseen liittyvien riskien tunnistamiseksi, eivätkä sellaisenaan vaikuta tuovan riittävää parannusta nykytilaan.

Mietinnön 15 §:n perustelujen nojalla on erityisen hankalaa perustella kielteistä hallintopäätöstä silloin, kun viranomainen "on perustellusti epäillyt" tai "on herännyt epäily, ettei luovutettujen tietojen käsittelylle olisi perustetta" (s. 156). Henkilötietojen luovuttamista tulisi voida arvioida tarkkarajaisien, laissa säädettyjen edellytysten mukaan. Nykyinen säännösehdotus johtaa siihen, että viranomaisen ratkaisusta haetaan herkemmin muutosta valittamalla ja oikeuskäytäntö tulee ohjaamaan lain soveltamista tämän pykälän osalta. Pykälässä tai sen perustelutekstissä ei avata sallittuja henkilötietojen käyttötarkoituksia, jolloin nämäkin tarkoitukset jäävät viranomaisen harkintaan eikä hallintopäätöksessä voida käytännössä rajata henkilötietojen saantia käyttötarkoituksen perusteella tehokkaasti.

Viranomaisen annettua tiedot, annettujen henkilötietojen käyttöä ei voida jälkikäteen valvoa eikä varmistaa, että henkilötietoja on käytetty viranomaiselle annetun selvityksen mukaisesti. Tämä on olennainen henkilötietojen käsittelyyn liittyvä riski. Mikäli katsotaan, että ns. kotitalouspoikkeus mahdollistaa henkilötietojen vapaamman luovuttamisen, voidaan tätä käyttää hyväksi, vaikka käyttötarkoitus olisikin tosiasiaa muu kuin henkilökohtainen. Mietinnössä ei tarkemmin pohdita sitä, mitä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittama henkilötietojen minimointiperiaate tarkoittaa henkilötietojen käsittelyn yhteydessä (TSA 5 artikla 1 c alakohta). Tietojen luovuttaminen katsotaan tietosuoja-asetuksessa myös henkilötietojen käsittelyksi (TSA 4 artiklan 2 alakohta).

Tiedon antamisesta kieltäytyminen edellyttää tietopyynnön olevan ilmeisen kohtuuton (16 §:n 5 mom.). Perustelujen mukaan yksin tavanomainen suuritöisyys tai aikaa vievyys eivät olisi riittäviä perusteita, vaan lainkohdassa edellytettäisiin ilmeistä kohtuuttomuutta, joka tarkoittaa merkittävää epäsuhtaa pyynnön ja sen realististen toteuttamismahdollisuuksien välillä, esimerkiksi silloin kun tietopyyntö koskee jonkin asiaryhmän (esim. ajoneuvotekniset poikkeusluvut tai katsastuksen valvonta) kaikkia asiakirjoja tietyltä ajalta, joka voi olla esimerkiksi yksi tai useampi vuosi. Oikeuskäytännössä tällainen pyyntö on katsottu riittävän yksilöidyksi. Lain perusteluissa voisi ottaa kantaa siihen, voiko viranomainen tällaisissa tietopyynnöissä rajoittaa tietojen antamisen vain annettuihin päätöksiin, mutta jättää muut asiakirjat kuten hakemukset liitteineen, tarkastusraportit, selvityspyynnöt ja niihin annetut vastaukset ym. pois.

Ehdotuksen 18 §:n 1 momenttiin on lisätty nimenomainen maininta siitä, että tietopyynnön ratkaisemiseksi välttämättömään kuulemismenettelyyn käytettyä aikaa ei lasketa määräaikaan. Tämä on tervetullut selkeyttävä kirjaus. Esimerkiksi hankinta-asioissa liikesalaisuusarviointien yhteydessä liikesalaisuuden omistajan kuuleminen on olennainen osa tietopyyntöön vastaamista ja tehty selvennys tuo viranomaiselle varmuuden siitä, että tätä aikaa ei lasketa määräaikaan.

Ehdotuksen 18 §:n 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 174 kuvaillaan tilanteita, joissa määräajan pidentäminen 30:een päivään olisi mahdollista. Yksittäisinä perusteina määräajan pidentämiselle on tuotu esiin tilanteet, joissa pyydettyjä tietoja on paljon, jos asiakirjoihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän. Perusteluissa on kuitenkin lisärajaus sille, että vähäinen määrä salassa pidettäviä tietoja ei oikeuttaisi pidentämään määräaikaa, vaan työmäärän tulisi olla merkittävä tai salassapidon arviointi poikkeuksellisen työlästä. Lisäksi perusteena määräajan pidentämiselle mainitaan poikkeuksellinen normaaliolojen häiriötila tai poikkeusolot. Näin myös asiakirjan harvinaisella kielellä, tallennusmedialla ja -muodolla voi olla vaikutusta tietopyynnön ajalliseen käsittelyyn johtuen siitä, että käsittely voi vaatia erityistoimenpiteitä (esim. käännöstyötä mahdollisesti ulkopuoliselta palveluntarjoajalta) tai tavallista suuremman työmäärän.

5 luku

-

6 luku

Ehdotettuun 26 §:ään liittyen, viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon liittyy näkökulma, jonka selkeyttämistä lain perusteluissa voidaan pitää hyvänä ja tarpeellisena.

Virkamiehen lakiin perustuvaan vaitiolo- ja salassapitovelvollisuuteen liittyen voidaan myös nostaa esiin tyypillisen hankala ilmiö: Yritykset tai muut tahot voivat edellyttää virkamieheltä tai virastolta erilaisten salassapitositoumusten tai sopimusten allekirjoittamista. Tällaisia ehtoja on tullut esille myös muun muassa joissain EU-hankkeissa. Tähän asti on katsottu, että virkamiehellä tai virastolla ei ole tehtävissään oikeutta antaa sitoumuksia tai tehdä sopimuksia ja että sitoumus ei voi olla pätevä, kun velvoitteista säädetään laissa ja niiden rikkominen on jopa kriminalisoitu. Esitämmekin toiveen ongelman ratkaisun sisällyttämisestä esityksen.

7 luku

Koskien erityisesti säännöksiä salassa pidettävän tiedon vaihdosta kansallisten tai ulkomaisten viranomaisten tai toimielinten kanssa. Tiedonvaihto on välttämätön toiminnan edellytys esimerkiksi useissa viranomaisen tietoturvallisuuden liittyvissä valvontatehtävissä ja eräissä tosiasialliseksi hallintotoiminnaksi luonnehdittavissa kyberturvallisuustehtävissä, kuten vapaaehtoisten häiriöilmoitusten vastaanottamisessa, selvittämisessä ja tilannekuvan muodostamisessa tai vapaaehtoisissa viranomaisten tietojärjestelmätarkastuksissa. Tiedon salassapidon peruste näissä tilanteissa vaihtelee – aina julkisuuslaissa säädetystä kansainvälisiin erityissuojattaviin tietoihin ja edelleen luottamuksellisen viestinnän välitystietoihin. Julkisuuslain nojalla salassa pidettävästä tiedosta on voitu säätää erityislaissa, mutta varsin usein luovutuksen edellytyksiä on tarpeen arvioida julkisuuslain vahinkoedellytyslausekkeiden tai muiden edellytysten valossa. Mietinnössä 29 ja 37 §:ään ja etenkin niiden perusteluihin esitetyt tarkennukset selkeyttävät hyvin sitä, että erityissäännösten puuttuessa sekä kansallisessa että rajat ylittävässä salassa pidettävän tiedon luovuttamisen arvioinnissa vahinkoedellytyslausekkeiden mukainen punninta on perustynyt.

Pohdittavaksi jää EU:n tai Naton muun kuin turvallisuusluokitellun, mutta jakelurajoitteisen (EU Limite, Nato Unclassified) tiedon luovuttamista, jolloin tietoturvaluossopimus ei suojaa tietoa. Suomessa vastaanottajaa sitovat julkisuuslaki ja sen nojalla informoidut ehdot, mutta toisessa maassa olevan vastaanottajan tietoisuus täytyy varmistaa jollain muulla tavoin, esimerkiksi käyttämällä tiedonhallintalain 18 §:n merkintämahdollisuuksia. Pidämme mietinnössä 33 §:ään ehdotettua uutta säännöstä salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi hyvänä ehdotuksena, joskin erittäin tärkeän yleisen edun tunnusmerkit voi olla vaikea määritellä yhdenmukaisesti.

3.1 §:n ja 33.1 §:n välinen suhde. Nykyisessä julkisuuslaissa ei ole vastinetta ehdotetulle 3 §:n 1 momentille, jonka mukaan, "jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta". Epäselväksi jää, asettaisiko uusi 3 §:n 1 momentti ehdotetun 33 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden antaa tiedon "vastaavasta muun lain mukaan salassa pidettävästä seikasta" (nykyisen julkisuuslain 26.2 §) kyseenalaiseksi? Jos muussa laissa on säädetty 33 §:n 1 momentin mukaisia tietoja vastaavia salassapito- tai vaitiolo-velvollisuuksia, vaikuttaisi siltä, että näillä olisi ehdotetun 3 §:n 1 momentin perusteella etusija suhteessa julkisuuslaissa säädettyyn, jolloin 33 §:n 1 momentissa säädetty oikeus tiedon luovuttamiseen ei olisi mahdollinen.

Ehdotetussa 33 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen mahdollisuudesta antaa salassa pidettävä tieto viranomaisen asiakirjasta. Pidämme tarpeellisenä ehdotettua 33 §:n 3 momentin (mietinnön perusteluissa virheellisesti 4 momentti) lisäystä suhteessa nykyiseen julkisuuslakiin, jonka mukaan "Viranomaisen voi antaa salassa pidettävän tiedon viranomaisen asiakirjasta, jos tiedon antaminen on yksittäistapauksessa välttämätöntä erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi. Viranomaisen on ilmoitettava tiedonsaajalle tietoihin liittyvästä vaitiolo-velvollisuudesta. Jos viranomaisen saattaa

salassa pidettävän tiedon erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi jokaisen saataville, tiedonsaajaan ei sovelleta tämän lain mukaista vaitiolovelvollisuutta." Näkemyksemme mukaan ehdotetusta ehdottomasti salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevasta joustosta voisi olla hyötyä merkittävien kyberpoikkeamien ja -häiriötilanteiden selvittämisessä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi yhteiskunnan viestintämahdollisuuksia vakavasti vaarantavat häiriötilanteet.

Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä: pyydämme kiinnittämään huomiota mietinnön sivulla 207 esitettyyn, 29 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin liittyvään toteamukseen, jonka mukaan "viranomaisten välisistä säännönmukaisista salassa pidettävää tietoa koskevista tiedonsaantitarpeista tulee aina säätää erikseen myös niiden tietojen osalta, jotka ovat vahinkoedellytyslausekkeen perusteella salassa pidettäviä." Viranomaisten välillä vahinkoedellytyslausekkeiden puitteissa tapahtuvaa salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskeva nykytila on mietinnössä todetun johdosta jokseenkin tulkinnanvarainen, sillä mietinnössä käytettyä termiä "säännönmukainen" ei ole tarkemmin perusteltu ja avattu julkisuuslainsäädännössä, eikä myöskään lausuttavana olevassa mietinnössä. Tarkoitetaanko "säännönmukaisuudella" esimerkiksi jo pelkästään tilannetta, jossa kahden viranomaisen välillä jaetaan säännöllisesti tiettyjä salassa pidettäviä tietoja, mutta tietojen sisältö ei ole vakiomuotoinen? Kuitenkin julkisuuslain tulisi mahdollistaa tällainen esimerkiksi viranomaisten keskinäisestä tilannekuvatuksesta johtuva salassa pidettävien tietojen luovuttaminen vahinkoedellytyslausekkeiden puitteissa.

Ehdotettuun 34 §:n 1 momenttiin liittyen ehdotamme lisättäväksi uuden kohdan 3, jossa todettaisiin salassa pidettävien tietojen luovuttamisen viranomaisten välillä olevan mahdollista viranomaisten tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen edistämiseksi tai ylläpitämiseksi. Arviomme mukaan ehdotetulla uudella kohdalla olisi positiivisia vaikutuksia viranomaisten tietoturvallisuudelle, sillä esimerkiksi tiettyjen salassa pidettävien kyberturvallisuuteen liittyvien tietojen jakaminen viranomaisten välillä olisi perusteltua viranomaisten tietoturvallisuuden edistämiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Julkisuuslaki voisi olla yleislakina perusteltu paikka tällaiselle tiedonluovutusosoikeudelle, sillä julkisuuslaki sisältää yleissäännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamiselle ja viranomaisten salassa pidettävien asiakirjojen ja tietojen tietoturvallisuuden varmistaminen on jokaisen viranomaisen tehtävä sektorista riippumatta.

Ehdotuksen 37 §:ssä säädettäisiin salassa pidettävien tietojen antamisesta ulkomaan viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille. Ehdotetun 37 §:n on tarkoitus asiallisesti vastata voimassa olevan lain 30 §:ää sisältäen joitakin täsmennyksiä koskien tiedon luovutusta. Pidämme ehdotettuun 37 §:ään tehtäviä täsmennyksiä tarpeellisina.

Kannatamme myös ehdotetun 37 §:n 1 momentin lisäedellytystä koskien tietojen antamisen välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta tietojen antamisella tavoiteltavaan päämäärään nähden. Tämä lisäedellytys on perusteltu, sillä salassa pidettävien tietojen kohdalla on aina arvioitava tietojen antamisen tarpeellisuutta päämäärään nähden. Katsomme ehdotetun pykälän toteuttavan työryhmän tavoitetta saada pykälä vastaamaan paremmin kansallisten tiedonluovutussäännösten muotoilulta edellytettyä täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

Ehdotetun 37 §:n 1 momenttiin jätettäisiin maininta salassa pidettävän tiedon antamisesta ulkomaan viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle Suomea sitovan, ulkomaan ja Suomen viranomaisten yhteistyöstä määräävän kansainvälisen sopimuksen perusteella. Pykälän 2 momentti sisältäisi maininnan, että salassa pidettävien tietojen antamisesta Euroopan unionin toimielimille, elimille tai laitoksille taikka toisen jäsenvaltion viranomaiselle säädetään erikseen. Pidämme ehdotetun 37 §:n momenttijakoa toimivana.

Pyydämme kiinnittämään huomiota mietinnön 37 §:n perusteluissa mainittuun Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten väliseen tietoturvaluissopimukseen, johon Suomi on sitoutunut Pohjois-Atlantin liiton (Naton) jäsenmaana. Mietinnössä on mainittu, että sopimuksen suhdetta voimassa olevaan julkisuuslakiin on arvioitu sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 4/2023 vp). Nyt työryhmän mietinnössä olisi voitu tuoda esille arviointia tietoturvaluissopimuksen ja ajantasaistetun julkisuuslain suhteesta. Julkisuuslaki voi tulla tapauskohtaisesti sovellettavaksi Naton sisäiseen käyttöön tarkoitettua tietoa sisältävien, ei turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen kohdalla, kun asiakirja on Suomen viranomaisen hallussa. Tällaisissa tilanteissa asiakirjan julkisuutta arvioidaan julkisuuslain perusteella.

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

Pidämme mietinnössä esitettyjä selkeytyksiä ja ajantasaistamista yleisesti hyödyllisinä muutoksina. Muun muassa viranomaisen sisäisen asiakirjan kuvaaminen, tiedon luovutusmenettelyjen tarkentaminen ja säännösten uusi järjestys ovat kaikki soveltamista helpottavia ehdotuksia.

Nostamme kuitenkin erityisesti turvallisuuden kannalta esille muutamia huomioita, joita voisi harkita julkisuuslain jatkovalmistelussa tai erityislainsäädännössä pohdittavaksi lähinnä mahdollisten salassapitoperusteiden kannalta: Tietoturvaluissu- tai kyberuhkiin liittyviä havaintoja tehdään monella taholla ja niitä voi ilmoittaa tilanteesta ja sääntelystä riippuen viranomaiselle vapaaehtoisesti tai sääntelyn velvoittamana. Tiedon keruu yhteiskunnan kyberturvallisuuden parantamiseksi on yhä tärkeämpää nopeasti syntyvien ja yhteiskuntaa haittaavien ilmiöiden tunnistamiseksi, mutta ilmoittajien halukkuutta vapaaehtoisten ilmoitusten tekemiseen voi rajoittaa se, että olemassa olevat henkilötietoja, järjestelmien turvallisuutta, liikesalaisuuksia tai muita tietotyyppisiä koskevat perusteet eivät välttämättä kata tietoja ilmoituksen tekijästä. Näiden ilmoitusten saaminen on kriittisen tärkeä tekijä kansallisen kyberturvallisuuden tilannekuvan muodostamiselle ja ilmoittajien tietojen salassapidon harkinnalla voi olla yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeä vaikutus eri toimialoilla.

Mietinnössä todetaan, että tieto asiaa käsittelevästä virkamiehestä kuuluu julkisuusperiaatteen ydinalueeseen ja näin virkamiehiä koskevien tietojen salassapidon harkintaan on perustellusti korkea kynnyks. Kuitenkin silloin, kun virastolla on joitakin kansalliseen ja kansainväliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä, joissa niitä tekevien virkamiesten tai tehtävien järjestämisen tietojen salassapitotarvetta voisi arvioida tämän tulisi olla mahdollista.

Summa Susanna
Traficom